

Regeringens og Rigsdagens Opgave med skarp Opmærksomhed at vaage over, at Statens Interesser ikke kommer til at trække det korteste Straa i Interesseskonflikten, og det maa være Opgaven at forberede Afviklingen uden at give efter for Forsøg, maaske gentagne Forsøg, paa ved Hjælp af en Panikstemning at komme til at paavirke Afgørelsen i den ene eller den anden Retning. Det maa efter min Mening ubetinget godskrives Ministeriet Stauning, at det tog med saa fast Haand paa det Forsøg, vi i saa Henseende var ude for sidste Efteraar.

Jeg kan i øvrigt ikke forlade dette Emne uden endnu en Gang at paapege, at en Del af de Tab, som lides gennem Industrieforetagender, der finansieres af Landmandsbanken, kunde være undgaaet, hvis man her i Landet førte en Erhvervspolitik, ja, jeg behøver ikke at sige af en eller anden Art, for efter mit Skøn fører man i Virkeligheden ikke nogen Erhvervspolitik her i Landet. Her er et af de Punkter, hvor den danske Offentlighed kontant kan maale, hvad denne Mangel paa Erhvervspolitik koster.

Den politiske Situation, som den foreligger efter Valget, er unægtelig i flere Henseender højst ejendommelig. Saa vidt man kan skønne, har det ikke været den foregaaende Regering ukært at kunne frigøre sig for Ansvaret i det Øjeblik, det skete, det var maaske endogsaa partimæssigt en Nødvendighed, hvis man ønskede at holde Socialdemokratiets Tropper sammen. Dette lykkedes jo udenfor Hovedstaden endog overraskende godt, men Tallene fra Hovedstaden synes at tillade den Slutning, at det for Socialdemokratiet ikke var meget for tidligt, at Valget kom — de tillader i hvert Fald den Slutning, at det ingenlunde er umuligt at dæmme op for Socialdemokratiets Fremgang. Dette Ønske om at slippe bort har muligvis i nogen Grad paavirket Socialdemokratiets Bedømmelse af Stillingen efter Valget, som var den, at de, skønt stadig det største Parti, ikke kunde fortsætte; men det er vistnok i alle Tilfælde berettiget at forstaa Udtalelsen fra Socialdemokratiets Side til Hans Majestæt Kongen saaledes, at Socialdemokraterne mente, at Valget havde givet det, som man fra konservativ Side i Valgopraabet havde paapeget som ønskeligt: et nyt Flertal i Folketinget. Nu ved vi fra det ærede Medlem Hr. Staunings Tale i Gaar, at denne Udtalelse tillige var Udtryk for en Elskværdighed mod Venstre — jeg haaber, den finder Paaskønnelse.

Jeg tør maaske her indskyde den Bemærkning, at der saa vidt mig bekendt har været almindelig Tilfredshed med, at Kronen

ved dette Regeringsskifte inden Regeringens Dannelse har ønsket at høre de forskellige større Partiers Mening om den af Valget fremgaaede Situation. Det vil maaske erindres, at der fra konservativ Side efter det forrige Regeringsskifte fremsattes en ærbødig Henstilling om, at denne ved visse tidligere Regeringsskifter fulgte Praksis maatte blive genindført, og det tør maaske nu betragtes som en fastslaaet konstitutionel Praksis. At Fremgangsmaaden blev fulgt, havde i dette Tilfælde den efter min Mening heldige Følge, at det radikale Parti fik Lejlighed til overfor Kronen at fremsætte sin Henstilling om Dannelse af en Samlingsregering.

Denne Tanke var efter min personlige Opfattelse ret nærliggende og paa en vis Maade endog meget tiltalende, om end der, som Begivenhederne viste, var uovervindelige Hindringer for dens Gennemførelse, og disse Hindringer var efter min Mening saa iøjnefaldende, at det maatte være berettiget at betegne Tanken, som jeg har gjort det tidligere, som en skøn Drøm. Det var imidlertid efter min Mening rigtigt, baade at Tankens ivrigste Forkæmpere fik Lejlighed til at fremsætte den, og at dens Gennemførlighed blev prøvet i Praksis. Den er strandet, men det, som skulde give den Berettigelse: Ønsket om at samle alle Rigsdagens Partier paa lige Fod til Løsning af Tidens mange vanskelige politiske Opgaver, er jo ikke dermed dræbt. Det kunde særdeles vel være muligt for en Regering, udgaaet af et enkelt Parti, at udføre en saadan samlende Gerning. Jeg maa dog ærligt bekende, at nogen særlig stærk Tro til, at det for Tiden skal lykkes, har jeg ikke.

Resultatet blev som bekendt, at Venstre, overensstemmende med, hvad der fra alle Sider pegedes paa, dannede Regeringen. Naar Venstre paatog sig det, var det formentlig ogsaa ud fra den Betragtning — som i hvert Fald var vor —, at der efter Valget ikke var Mulighed for at føre en socialdemokratisk-radikal Politik, og at det derfor laa nærmest, at den største Gruppe af de Partier, der stod som Modstandere af en saadan Politik, dannede Regeringen. Dermed stemmer ogsaa den Udtalelse, som i Gaar lød fra Regeringspartiets Ordfører: at Valget gav det Svar, at Ministeriet Stauning ikke kunde fortsætte. Styrkeforholdet mellem Partiet Venstre og os er, som jeg tidligere har sagt det, stemmemæssigt som 4 til 3, og vi erkender, at det største Parti har først Ret og — hvad det i den nuværende Stilling efter min Mening mere kommer an paa — først Pligt til at danne Regering.